

שם אברהם

שש ערי המקלט הינן שש המילים של הפסוק: „שמע ישראל ד' אלהינו ד' אחד“, וסמוך להן – „ועליהם תתנו“ – ארבעים ושמונה המילים של פרשת „ואהבת“ עד „ובשעריך“.
פסוק זה של „שמע ישראל“ ופרשה זו של „ואהבת“, הם הם ערי המקלט, בהן יכול כל אדם מישראל למצוא לו מחסה ומגן, אף אם עשה רע. עליידי קבלת עול מלכות שמים ואהבת השם הריהו ניצול מן המקטרגים הרודפים אחריו... (אוהב ישראל)

כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה, שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות וכו'. ורבי תנחומא דרש בו דרשא אחרת: משל למלך שהיה בנו חולה וחוליכו למקום רחוק לרפאותו, כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך וכו'.

רואים מכאן את האהבה והחכיבות של הקב"ה לעם ישראל.

6 הסכא זצ"ל מקלם מרן הרש"ז אמר: מה שאמרו חז"ל על בלעם וישם ד' דבר בפיו, נתן לו הקב"ה רסן וחכה בפיו. לכאורה קשה, הלא לכל אדם יש בחירה ואיך לקח ד' ממנו את כח הבחירה? – ואמר ע"ז, כי לא לקח ממנו הבחירה, אלא הקב"ה גילה לו את עיניו וראה את מעלתם וחשיבותם של ישראל – ולא העיו יותר לקללם והיה מוכרח לדבר בשבחם של ישראל.

בגמרא נבא מציצא (דף פ"ג), מעשה ברבי יוחנן בן מתאי שאמר לבנו צא ושכור לנו פועלים, הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו: בני אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך שהם בני אברהם יצחק ויעקב. רואים מזה מעלתם של עם ישראל, פועל פשוט, שהוא בעצמו לא מחשיב את עצמו ולא עולה על דעתו שמגיע לו יותר מפת וקטניות, בכל זאת רבי יוחנן בן מתאי אמר לבנו: אם פסקת להם מזונות סתם, לא מספיקה סעודה כסעודת שלמה. אלא מגיע להם כאברהם מפני שהם בני אברהם. כי ר' יוחנן בן מתאי הבין מהי נפש ישראל, כי כל "יהודי פשוט", שהוא בן אברהם יצחק ויעקב, יש לו קשר עם האבות הקדושים. אין יהודי פשוט – כל "יהודי פשוט" הוא יותר חשוב ויותר מרומם מהשרים הגדולים של אומות העולם, מפני שהוא בן אברהם יצחק ויעקב כמו שאמר הכתוב "כל הגוים כאין נגדו מאפס ותוהו נחשבו לו". ועוד כל "יהודי פשוט" הוא קשור עם התורה הקדושה – והתורה הקדושה מקשרת אותו אל הקב"ה ולכן כל יהודי הוא מרומם ונישא עד אין שיעור.

לכן אהבתו של הקב"ה לעם ישראל היא עד אין שיעור, ומונה את המסעות, כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך וכו'. אלא במשך גלותנו קרוב לאלפים שנה היתה אהבתו כסתר, לא ראינו בגלוי את אהבתו הגדולה לעם ישראל. עכשיו שמתקרבים ימות המשיח: זאנחנו מקוים שבקרוב יופיע לפנינו כבר התחיל הקב"ה לגלות קצת אהבתו לעם ישראל והתחיל לרומם את כבוד ישראל. וכשנזכה למלך המשיח או יראו כולם ויבינו את מעלתם וחשיבותם של עם ישראל, ויקוים "והיו מלכים אומניך", מפני חשיבותו של עם ישראל.

פי החירת. (במדבר ל"ג ז')

"PI HACHIRO" (Bamidbar 33:7)

According to *Sefer Glilai Zahav* this was a form of idolatry that proclaimed total freedom of the mouth (the Hebrew words can be translated as such). That is, a person can say whatever he happens to feel like saying; he should be able to slander and insult others whenever he wants. (cited in *Otzer Chayim*)

(3)
Growth
Through
אברהם

1

4
ס

themselves and what they want, but are oblivious to the pain and suffering they cause others by their verbal abuse. This tendency is antithetical to the whole concept of loving one's fellow man. If you have even a minimum amount of kindness and concern for the suffering of others, you will feel pleasure in guarding your tongue from hurting anyone emotionally. You will experience joy every time you control an impulse to say something that could cause another person pain.

If you have caused people pain with words in the past, go out of your way to give people strength and encouragement from now on. Elevate your power of speech by helping others with it.

5
ס

הקשר בין אהרן הכהן וענני הכבוד

1 וייעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים. בחדש החמישי באחד לאחד (פרק ל"ג פסוק ל"ח). ראיתי בספרו של הגאון ר' משה שטרבנוך ספר טעם ודעת על התורה שעמד שם להקשות מדוע הזכירה תורתנו הקדושה דווקא באת הזמן והמקום שבו מת אהרן שלא מצאנו ענין זה אצל שום צדיק מכל הדורות, ובאמת שהערתו היא כבר מכת הקודמים, שמצאנו בגדולי הקדמונים שעמדו לדקדק בזה ואיש איש נתן לפי מסעיו לתרצו. וגם אנו נשתדל בזה.

2 ועוד מצאנו דבר מיוחד אצל אהרן הכהן, שאחרי מיתתו בפרשת חוקת פרק כ"א פסוק א' מובא "וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל וישב ממנו שבי". ועיין במדרש שם על אתר שמובא ששמע שמת אהרן ונסתלקו ענני הכבוד, וחזינן מזה עוד דבר מיוחד במיתתו של אהרן שלא מצאנו במיתתם של שאר הצדיקים שהשונא כאילו הרגיש שעכשיו הותרה הרצועה וכן מובא בפרק קמא דראש השנה שהגויים חשבו שניתנה רשות להילחם בישראל, והדבר צריך עיון מדוע דווקא כאן במיתת צדיק זה חשבו שיש להם רשות?

3 ועוד קשה דמצאנו שהיו ג' פרנסים לאותו הדור משה אהרן ומרים. ומשה הוריד את המן בזכותו, ואהרן הכהן את ענני הכבוד ומרים את הבאר. ומצאנו שבמיתתה של מרים אמר הקב"ה למשה דעדיין יכולים להוציא מים מי החל מזה ועניו רב עשרי מיתתו ויל עררי ויחמיר

1 מעידה לנו שנסתלקו ענני הכבוד לא מצאנו שחזרו, ויוצא שענני הכבוד עם אהרן הכהן הרי כגוש אחד וכאשר בטל זה בטל זה, והדבר צריך עיון למה הוא כך.

2 והביאור בכל הנ"ל יראה שמצאנו לעיל בפרשת חוקת במדרש תנחומא שכאשר עלה משה למרום מצא להקב"ה שהיה עסוק בריש מסכת פרה, וכבר עמדנו על זאת באריכות שם מדוע בדרווקא היה הקב"ה עוסק במסכת פרה. וכן מצאנו שפרה אדומה נכללת תחת התואר "חוקת התורה" חזינן שפרה אדומה כוללת את כל התורה כולה, ועיין שם באור החיים הקדוש איך שביאר דבר זה.

3 ועוד יש לעמוד שהמקצת מצוות שניתנו לנו במרה לפי אחד מן הגירסאות היה גם כן מצוות פרה אדומה, והדבר צריך תלמוד אם עדיין לא ניתנה לנו את התורה מדוע הוצרכנו פרשת פרק אדומה, ועיין שם איך שהרחבנו בדבר זה. אבל על כל פנים מה שנוגע לנו כאן יראה שאחד מיסודי היסודות בישראל היא מידת הערבות. שהרי מצאנו כאשר ישראל הוי בבחינת גוף אחד אי אפשר לשונאי ישראל לשלוט בהם, מה שאין כן כאשר נפרדה החבילה או חס ושלום ניתן רשות. ועוד הקלקולים והעונשים הנוראים שראינו מדור דור באו כתוצאה ישירה מבטול הערבות ולא היו מוכחים זה את זה כמבואר בגמרא. וכן מצאנו בחטא העגל שבעבורו עדיין אנו עדיין שרויים בצרה כמו שהפסוק אומר "וביום פקדי ופקדתי" הוי גם כן בעיקרון חיסרון של ערבות שהלא עצם העובדים לא היו אלא מערב רב אך ישראל ישבו מן הצד ולא מיחו, ועל כן כאשר באנו לפרשת פרה אדומה ולמדנו שאיש הישראלי צריך לשעבד עצמו לחבירו עד כדי כך שאפילו אם הוא

ולכן חק זה של פרה אדומה שמשווא את השמירה... את הטהורים אינו דווקא לפרה אדומה אלא יש בו לימוד השכל לכל התורה כולה אשר על כן התורה מתארת חק זה כחוקת התורה. וממילא מוכן דכאשר הקב"ה נתן תורה למשה הראה לו חומר הענין של ערבות שכל התורה תלויה בה ולכן היה הקב"ה עסוק בפרה אדומה ואשר על כן אפילו כאשר ניתן לנו רק מקצת פרשיות עמהם ניתנה גם פרשת פרה אדומה להראות שהיא מעכבת לכל התורה כולה, וממילא אהרן הכהן שהיה איש הציבור ואפילו חטא העגל שבא על ידו מובא במסכת סנהדרין דף ז' היה בגלל שהרגיש ערבות בשביל ישראל בבחינת מוטב שיבוא החץ בי ולא בתלמידיו, ואשר על כן מיחת אהרן הכהן ומידותיו הוי בעצמו חורבן ואינו דבר מקרי שמת אהרן. הכהן בחודש אב שהיא תחילת זמן האבילות מדינת דתלמוד שהרי משנכנס אב ממעטין בשמחה, אלא שמיתת אהרן ומידותיו הוי בעצמו התחלת החורבן אשר על כן התורה מתארת לנו בדיוק הזמן בחודש והחודש שמת אהרן, כי הוא בעצמו הלימוד והגילוי שאנו צריכים לחבק מידותיו וללכת באורחותיו כדי שנוכח לבנין בית המקדש. ולכן התורה מדקדקת לומר לנו "וימת שם אהרן בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחודש החמישי

והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם ואברתם את כל משכיותם וכו' והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה. והורשתם הראשון תרגם אונקלוס ותתרכון לשון גירושין וכן הוא ברש"י ז"ל, אמנם השני פירש הרמב"ן ז"ל לשון ירשת נחלה, ורש"י ז"ל לא ניחא ליה בזה, דאם כן היה לו לומר וירשתם לא והורשתם שהוא פועל יוצא דהיינו הנחלה לאחרים, על כן גם את השני ביאר רש"י ז"ל שהוא ענין גירושין והוצרך לומר שהוא מקרא קצר כאילו היה כתוב והורשתם את הארץ מיושביה הוא דחוק.

ולולא דבריו הקדושים נלע"ד לפרש שהוא באמת לשון הנחלה, ויבואר על דרך מאמר חז"ל ומובא ברש"י פ' וירא, למען הביא ה' על אברהם אשר דבר עליו, עליהם לא נאמר למדנו שהמניח בן צדיק כאלו לא מת. הנה אם הבנים אחוזין במעשי אבותיהם הצדיקים וישתמשו בהון ועושר שהניח להם אביהם הצדיק אל הטוב ומעשי החסד ויושר, המה מוכים אביהם על דרך ברא מוכה אבא (סנהדרין קד, א), נמצא שהאב גם במותו עדיין הוא אוכל פירות ממקנה קנין ורכוש אשר אסף בעמל ידיו בעודנו בחיים, אך זו רעה חלי מצויה בבני אדם אבות ישרים יגעו בזעת אפם לאסוף הון ורכוש בצדק וביושר, ובמותם יקומו אחריהם הבנים שכבר יצאו לתרבות רעה וישתמשו בעמל אביהם

7
כ"ו
נח"ל

עמדנו עליהם מדוע היו תלויים לגמרי במיתת אהרן עד כדי כך שלא יכלו לחזור. והביאור יראה שלא מבעי מה ששמעתי כד הוינא טליא בשם האדמור מרופשיץ שביאר על פי חסידות שענני הכבוד היו עשויים מהבלן של כל ישראל שיצאו מפייהם אלא שעל ידי אהרן שייחד את כולם וחדוה מההרל ויוש אחד שול עווי הררוד אלא שאפילו

אם לא נלך בעקבותיו ונלמד את ענני הכבוד כפשוטו הלא על פי הפשט יכולים בקל להסביר שענני הכבוד שהקיפו את ישראל בעת יציאתם ממצרים היה צריך שיהיה גוש אחד שיכולים להקיפו אבל אם כלל ישראל הוי בבחינת מפורז ומפורד לא שייך להקיפם במחיצות של ענני הכבוד, אשר על כן רק אהרן הכהן על ידי השתדלותו הידועה במסירות נפש ממש כדי לאחד את ישראל הצליח שיהיה כאן גוש אחד שיכולים להקיף עם ענני הכבוד, אולם אחרי פטירתו שנתפרדה התבילה ממילא לא היה שייך כלל להקיפם בענני הכבוד כי היה חסר בעיקר שם גוש אחד שהוא התנאי להיות מוקפים בענני הכבוד.

בניהם בטבע, מכל מקום אחרים ניגהו ואין לאבות במותם הנאה כלל מכל הונם שאספו בזעת אף. וזה נראה לי פירוש הקרא (דברים יא, כא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם, וגם בזה דקדקו חז"ל (סנהדרין צ, ב) לכם לא נאמר אלא להם ודרשו מכאן לתחיית המתים מן התורה, ולהג"ל אפשר לומר בפשיטות דאדלעיל מיניה קאי קרא מה כתיב למעלה ולמדתם אותם את בניכם וכו', שם על לבם לחנך את הבאים אחריהם בתורה ויראת שמים ולגדל דור ישרים ועל ידי זה יחיו האבות לדור דורים וכשבת ביניהם על אדמתם יחשב כאלו האבות הקדמונים ישבו בה וזה שאמר ולמדתם אותם את בניכם וכו', ובזה תרויחו שתרבו ימים על האדמה ולא רק ימי בניכם אבל גם ימיכם ירבו על האדמה, אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם דייקא. ועל כן החובה לגדל בני ישרים האוחזים במעשי האבות ומשתמשים בברכת הארץ לצדקה וחסד לטוב ויושר כאשר אהבו האבות הקדמונים, ועל ידי כך יחשב כאלו גם האבות ישבו על האדמה. ועל דרך זה יתבאר מאמר חז"ל בנדרים (לב, א) בעבור ששאל אברהם אבינו ע"ה במה אדע נאמר לו ידע תדע, חלילה לאברהם ראש המאמינים שיסתפק בהבטחת ה' עד שישאל אות מאת ה' במה אדע, אבל שאלה אחרת שאל הצדיק הזה הן אמנם הבטחתי ה' לתת הארץ הזאת לורעי, אך מי

המה יירשו הארץ וזו אין בה חסד
 במה אדע כי יאחזו הבנים במעשי האבות עד
 שגם אני אחשב כיושר הארץ, וזה שאמר הן
 המה בטח יירשו ארץ אבל במה אדע כי אני כי
 אירשנה. והנה מדת אברהם היתה מדת
 החסד, אמנם מי שלא ידע טעם עוני או יסורין
 מימיו לא ידע להתחסד כראוי, על דרך שפירשתי
 (ברכות ו, ב) אגרא דהענייתא צדקתא, הכוונה
 המתענה ומרגיש יסורי רעב הוא ילמוד לדעת
 איך קשתה לפעמים יד הרעב על עניי עם ומזה

יקח מוסר איך החובה להרבות בצדקה למען
 החיות נפשות אומללים. ואגב אציגה הנה את
 הכתוב אצלי בביאור מקרא קדש ישעיה נח
 למה צמנו ולא ראית וכר הן ביום צומכם תמצאו
 חפץ וכל עצביכם תנגשו עיי"ש במפרשים. ולפי
 פירושה היה לו לומר, "תבקשו" חפץ, אך ביאור
 הדבר על פי הג"ל כי על ידי המחסור שיסכול
 העשיר ביום צום ידע החובה לעשות צדקה עם
 העני, אך אם לא כן יעשה אם כן התענית הוא
 קלקלתו וגדול עונו, כי הלא על ידי התענית
 נדעו לו צרכי וחפצי העני ובכל זאת מעלים
 עין, וזה שהשיב להם הנביא הן ביום צומכם
 תמצאו חפץ, כלומר ביום ענות נפשכם הלא
 תמצאו לדעת חפץ וצרכי בני האדם, יסורי

רעבונם עניים ורישם ואף על פי כן כל עצביכם
 תנגשו בלי חמלה. ועיין מה שכתבתי בפרשת
 עקב לפרש בזה מקרא שכתוב ויענך וירעיבך
 וכי להטיבך באחריתך, ולכאורה היה לו לומר
 להטיב לך, אבל הכוונה על פי הג"ל כי רצה
 ה' להטביע בנו מדת הטוב החסד מדת זקננו
 אברהם, ועל כן בטרם הביאנו לארץ חמדה טובה
 להושיבנו איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו
 הטעמינו מתחלה יסורי עוני רעב וצמא למען

כאשר ייטב לנו באחרונה בבתי מלאים כל טוב
 נדע איך להתחסד עם קשי יום, אחרי ידענו
 מכבר את נפש העני והיינו ויענך וירעיבך למען
 הטיבך באחריתך, פירוש למען עשותך איש טוב
 ומתחסד באחרונה כאשר ייטב לך. ולתכלית זה
 נגזר על ישראל גם גלות מצרים להשתעבד
 בארץ לא להם ורק אחרי עברו עליהם
 מצוקי יום וגלי עוני יצאו ברכוש גדול, כי עתה
 ידעו להשתמש ברכושם למעשה הטוב החסד
 מדת אברהם אבינו ע"ה. ומקרא מלא הוא
 (דברים י, יט) ואהבתם את הגר כי גרים הייתם
 בארץ מצרים כי אתם ידעתם את נפש הגר.
 ועל כן כאשר שאל אברהם במה אדע כי
 אירשנה, היינו כנ"ל במה אדע כי הבנים
 יאחזו במעשי ויהיה להם לב רחמן לעשות טוב
 וחסד כמעשי, באופן שעל ידי כך גם אני אירש
 את הארץ, לזה הובטח מאת ה' להביא בניו

וזה שאמר כאן הורשתם את הארץ וישבתם
 בה, הנה הנהירים בתחלה להוריש גויי
 הארץ חקותיהם ונמוסיהם לבל יהיה למוקש
 לעם ישראל כי הרבה רעה תוגרם על ידי
 חברותא רעה, ואם לא יבולע בשבילה להאבות
 באי הארץ בעלי דעה אשר הכירו עוד את משה
 ואהרן ובאי בברית ובאלה, אך מי ידע אם לא
 תפעול החברה הרעה על הבנים הרכים להסיתם
 מתורת האבות כי יוגררו אחרי חקות העמים
 ויצאו לתרבות רעה למורת רוח אבותיהם, ואז
 כאשר האבות יעזבו הארץ הזאת ויורישוהו
 לבניהם אחריהם, או רק הבנים יירשו ארץ
 ולהאבות אין חלק ונחלה בה, על כן בבקשה
 מכם הורשתם את גויי הארץ ותאבדו מצבותיהם
 נמוסיהם וחקותיהם, ועל ידי כך יגדלו גם הבנים
 העלות לתורה ולתעודה ותרויחו על ידי כך כי
 גם אחרי אשר תלכו מזה והורשתם את
 הארץ לבניכם אחריכם, גם אז וישבתם בה,
 כי כל המניח בן צדיק כאילו לא מת, כי "לכם"
 נתתי את הארץ לרשת אותה ולא רק להבנים,
 ואי אפשר כזאת רק אם תדאגו שבניכם ישארו
 בטהרתם שמורים מחלאת העמים וזהמתם, כנ"ל
 נכון ב"ה.

ח' טו

ת.י. מצות בית-דין לשלוח מפה-נפש
 בשגגה מעירו לערי מקלט ועל הרוצח
 בעצמו לקחת שם
 שנצטוו בית-דין של ישראל לשלוח מפה-
 נפש בשגגה מעירו ולהושיבו בערי מקלט, שנאמר
 .והשיבו אתו העדה אל-עיר מקלטו וגומר וישב
 בה עד-מות הפהן הגדול, וגם הפכה גם הוא
 בקלל מצונו עשה זו, שנאמר עליו, פי בעיר
 מקלטו ישב עד-מות הפהן הגדול.
 משרשי המצוה, לפי שציון הרציחה חמור עד
 מאד, עבה השקמת העולם, עד שאמרו ופרונוס
 לבקרה, שהחורג נפש במוזר, אפלו עשה קל-
 המצות—אינו נצל מן הדין, שנאמר—אדם עשוק
 בדם-נפש עד בור יגוס אל-יתמכו-בו" (מסלי כח יו);
 ולכן ראוי למי שהרג אפלו שוגג, מפנין שפאת
 תקלה גדולה פנו על ידו—שיצטרף עליה צער
 גלות ששקול כמצט בצער מיתה שנפטר האדם
 מאוהביו ומארח מולדתו, ושופן קל-למיו עם
 ארצו, ועוד יש תקון העולם במצוה, כמו שבאר
 הקתוב, שינצל עם זה מיד גואל הדם לבל
 יתרגנו על לא חסס בכפיו—שקרי שוגג קנה;
 ועוד תועלת בדבר, לבל יראו קרובי המכה—
 הרוצח לעיניהם ממיד במקום שנעשתה הרצח
 וקל-לרובי התורה נצם.

1 | יש וזוהו צטיקת כוונת הר"מ דמנה הצדלה ערו
 מקלט צמלוח צפני עלמה, יש לתמוך וכמו
 שהעיר הגר"פ ז"ל צפרכה נ"ט, דהה הר"מ השריש
 צבורה י דהין מונין הקדמות למלות צמלוח צפני
 עלמו. ח"כ נכהורה גם הצדלה ערו מקלט היה
 הקדמה לטיקת מלות גלות, וכיון שכבר מנה מלות גלות
 צמ"ט רכ"ה, למה מנה כהן מלות הצדלה ערו מקלט.

גלות, כפרה או הצלה

3 | והנראה, דבמהות הין צמלוח זו בקדמה לחוד,
 הלנה גם ענין צפני עלמה. דכנה
 צטיקת חוצה גוטה מצוהר דבי עלוטים נפרדים
 חיתומיכו צכו, דהה שכוה הלנה מגואל הדס בלה
 יכרמני, ועוד דין עונש וכפרה נהרולה וכמו שיהצלה.
 דכנה פשטות לשון הפסוק צפרכה שופטים מצוהר
דעניו גלות משום הלנה הרולה היה, דהכי כתיב בס
 "פן ירדוף גואל הדס אחרי הרולה כי יחס נצבו וכשיגו
 כי ירצה הדךר יכסכו נפש, ולו הין משפט מות כי לה
 שונה הוא לו מתמול שכוס. על כן חכמי מלך לאמר
 שכל ערים תדול ק" (דברים י"ט ו-ז), הרי דענין
 ערו מקלט הוא הלנה הרולה מגואל הדס. וכן הוא
 פשטות הפסוק צפרכה מסעי "ובליו העדה חת
 הרולה מיד גואל הדס, וכשיצו אותו העדה אל עיר
 מקלטו" (צמדבר ל"ה, כ"ה), וע"ע מ"ע רכ"ה ומש"כ
 שם צמלות המלך.

1 | ואר"י זכו ויסוד חילוק הפרשות שיש צענון ערו
 מקלט, בצפרכה שופטים כחוצ דין הלנה
 שיש צענו מקלט, ולכן שם הוא דכתב דין דהכין לך
 הדךר. דין הצדלה, חצני דין הכפרה שיש צגלות, כחוצ
 רק צפרכה מסעי, שרק שם כתיב "וישב זה עד מות
 הכהן הגדול וכו'", אשר משם הוא דינפיון דין כפרה
 שיש צגלות. ולכן רק צפרכה מסעי כתיב "ונה תקחו
 כופר נפש רולה אשר הוא רשע למוח", דהחידש צכו
 הוא בלה יכול לפטור חוצתו מדין כפרה או עונש ע"י
 כופר, חצני לדין הלנה מה שייך לפטור עלמו ע"י כופר.
 חלנה דצפרכה מסעי מצוהר גם דין הלנה שיש צגלות
 וכמש"כ בחו"ש הכ"ל, והכמ"ל צכו.

11 | א"ת וצ"ל

ולא תקחו כפר לנפש רצח אשר הוא רשע למות (לה, לא).
 | חמוהין הדברים שהוצרכה תורה להזהיר שלא נקח כופר ממון
 מהרוצח שלא להמיתו, ואין יעלה על הדעת לכפר על הדם אשר שופך
 בממון, וכי מה ערכו של הממון לעומת חיי האדם אשר הומת על ידו.
 ונראה בכונת פסוק זה, שבא להורות לרשע שלא ידמה בלבו שיכול הוא
 לכפר על חטאו בצדקה, ולא יפדה עצמו ממיתה בנתינת כל אילי נביות
 לצדקה, ורק בתשובה שלימה על חטאיו ובבאו על עונשו שחייבתו תורה,
 לתקן נפשו ותזכה לכפרה גמורה.

דבר זה עלינו לשנון כי הבורא ית"ש הוא אל גדול ונורא אשר אין
 לפניו משוא פנים ולא מקח שוחד, (כי אין המצוה מכבה עבירה) והכל לפי
 החשבון. ואין אדם יכול לכפר על חטאיו בשום כופר שבעולם, אף לא
 שוחד דמצוה, ואין עונותיו נמתקים אלא בתשובה המטהרת את האדם
 מכל חטא.

12 | א"ת וצ"ל

1 | (לא) ולא תקחו כפר. אין הדברים
 אמורים בקבלת "שוחד" ולהטות דינו, אלא
 לקחת כפר, בהסכמת גואל הדם, ואפילו
 למטרה נעלה: לפרנס את היתומים
 הקטנים, שנשארו אחרי ההרוג; שלא תאמר
 הואיל וא"א להחיות את ההרוג, ולהחזיר
 ליתומים את מפרנסם, מה בצע כי ימיתו
 את הרוצח, והיתומים ירעבו ללחם, טוב
 לקבל מהרוצח כפר נפש ולפרנס מזה את
 ילדיו של ההרוג; לפיכך הזהיר הכתוב:
 1 | "ולא תקחו כפר לנפש רצח אשר הוא רשע
 למות כי מות יומת" לקיים ובערת הרע
 מקרבך והוא רשע נגד כל מין האנושי ולא
 רק נגד הנרצח, וממילא "מות יומת".

5